

Gặp gỡ hai nghệ nhân giữ lửa cho làng nghề trăm tuổi xứ Lai Vung

MỸ LÝ

Những năm gần đây khi về thăm Đồng Tháp, bạn bè phương xa rất ấn tượng với những sản phẩm quà lưu niệm thủ công mỹ nghệ của địa phương. Trong số đó, tạo được nhiều thiện cảm với du khách phải kể đến bộ quà tặng xuống ghe, ngư cụ siêu mi ni của làng nghề xuống ghe Bà Đài ở xã Long Thắng và làng nghề đan lờ lộp xã Hòa Long (huyện Lai Vung). Đằng sau những sản phẩm dễ thương, ấn tượng, thu hút khách du lịch là một câu chuyện dài về sự vươn lên, sáng tạo không ngừng của những nghệ nhân ở hai làng nghề trăm tuổi nổi tiếng này.

Làng nghề đan lờ lộp được hình thành cách đây trên 60 năm, sản phẩm nổi tiếng là lộp tép và lờ

Chẻ tre, ra nan là công đoạn quan trọng nhất của nghề đan lờ lộp, công đoạn này chỉ dành cho người khéo tay và cứng nghề

Ngoài lờ, lộp, ông Bảy Luyến còn tái hiện lại một cách sống động những đồ dùng trong gia đình nông thôn xưa như thúng, rế nhắc nổi

Lộp tép dùng để đặt cá bống và tép trên sông

Các đôn, ngư cụ dùng để bắt cá của người dân Nam bộ

Ý TƯỞNG CHO LÀNG NGHỀ ĐAN LỜ LỘP HỒI SINH

Trong cái nắng ấm áp của những ngày đầu xuân, con đường đến với làng nghề đan lờ lộp của huyện Lai Vung cũng trở nên thi vị hơn. Được người dân địa phương giới thiệu, chúng tôi tìm đến nhà ông Võ Văn Luyến, 64 tuổi (tên thường gọi Bảy Luyến), một trong những nghệ nhân có nhiều thâm niên với nghề đan lờ, lộp tại xã Long Thắng, huyện Lai Vung để khám phá quy trình thủ công làm ra những sản phẩm ấn tượng này.

Khác với tưởng tượng ban đầu của chúng tôi, thay vì bắt gặp những chiếc lộp của cỡ lớn thường được người dân Nam bộ đặt trên sông thì ông Bảy Luyến lại "hóa nhỏ" bộ sưu tập

ngư cụ của mình. Từ những chiếc lộp tép bé xíu bằng ngón tay cái cho tới giỏ đựng cá, cái nơm, rổ, nia... các loại đều bé tí có thể đặt lọt thỏm trong bàn tay người lớn.

Ông Bảy Luyến phân trần: "Khách du lịch bây giờ chuộng mấy sản phẩm quà lưu niệm lờ lộp mi ni dạng này lắm. Những sản phẩm này vừa dân dã lại thân thiện với môi trường, làm quà lưu niệm rất tiện lợi, dễ thương. Mấy năm nay nhờ chuyển sang làm sản phẩm thủ công mỹ nghệ bán cho khách du lịch nên tôi thấy vui và đỡ nhọc nhằn hơn. Chứ mấy năm trước nhìn cả làng nghề quanh què, lờ lộp đan xong không thấy ai lại hỏi mua mà buồn biết bao".

Ông Bảy Luyến nhớ lại, khoảng 4 năm trước, khi đang trong lúc ngồi quay quắt nhớ nghề, ông làm vài chiếc lờ lộp mi ni cho vui rồi đem tặng hàng xóm, không ngờ có rất nhiều người thích thú với những sản phẩm tí hon này. Tiếng lành đồn xa, khoảng cuối năm 2017, chủ một khu du lịch lớn ở Đồng Tháp đến gặp ông để đặt hàng với số lượng lớn, từ lờ, lộp, thúng, nia... đủ mọi kích cỡ để trưng bày phục vụ du lịch. Đây là thời điểm đánh dấu làng nghề đan lờ, lộp chính thức hồi sinh theo hướng mới.

Không chỉ làm một mình, ông Bảy Luyến rủ cả những hàng xóm tâm huyết với nghề truyền thống của ông cha để thành lập tổ hợp tác về đan lát thủ công mỹ nghệ. Ngoài việc cùng nhau liên kết để có nguồn hàng ổn định cung cấp cho đối tác, việc liên kết còn giúp cho bà con làng nghề xích lại gần nhau hơn, cùng tạo sức mạnh để chèo lái làng nghề vượt qua thời điểm khó khăn. Những năm qua, với sự hỗ trợ từ địa phương, các sản phẩm thủ công mỹ nghệ của làng nghề đan lờ lộp luôn được tạo điều kiện để trưng bày và giới thiệu tại nhiều hội chợ xúc tiến thương mại của tỉnh, khu vực. Hiện tại, ngoài được tiêu thụ mạnh tại các điểm du lịch và cửa hàng quà lưu niệm của Đồng Tháp, các sản phẩm lờ lộp mi ni của ông Bảy Luyến còn thâm nhập cả thị trường TP.HCM.

Dù chỉ manh nha làm sản phẩm mỹ nghệ phục vụ du lịch vài năm trở lại đây, song chính hướng đi mới này giúp người dân làng nghề có thêm động lực phát triển và gắn bó với nghề đan lát truyền thống của cha ông. Từ đây, cũng góp phần nâng cao giá trị kinh tế cho cây tre ở địa phương.

Ông Võ Văn Luyến bên bộ sản phẩm ngư cụ siêu mi ni của mình

Ông Nguyễn Văn Tốt và cháu gái bên cạnh những tác phẩm xuồng ghe thu nhỏ của mình

Bộ sưu tập nhiều loại xuồng Nam bộ của ông Tốt

QUYẾT TÂM GIỮ HỒN CHO LÀNG NGHỀ ĐÓNG XUỒNG, GHE

Cách làng nghề đan lờ lộp chừng 8km, chúng tôi tìm đến làng nghề đóng xuồng, ghe Bà Đài, xã Long Hậu. Không còn cảnh nhộn nhịp, tấp nập như nhiều năm về trước, làng nghề đóng ghe xuồng Bà Đài bây giờ chỉ còn vài hộ hoạt động sản xuất cầm chừng, số còn lại thì chuyển sang nhiều ngành nghề khác mưu sinh. Song dù cho làng nghề trải qua bao "đầu bể" thì nơi cuối con rạch Bà Đài vẫn còn có một nghệ nhân ngoài 60 tuổi vẫn ngày ngày cần mẫn đóng xuồng, ghe. Người nghệ nhân yêu nghề đó là ông Nguyễn Văn Tốt (ngụ ấp Long Hưng 2, xã Long Hậu).

Cũng giống như ông Bảy Luyến ở làng nghề đan lờ lộp, ông Nguyễn Văn Tốt (tên thường gọi Bảy Tốt) là một trong những nghệ nhân được xem là "lỳ đòn" nhất làng nghề đóng xuồng, ghe Bà Đài. Dù đã ngoài 60 tuổi nhưng ý định bỏ nghề chưa bao giờ xuất hiện trong suy nghĩ của ông. Song, cũng là nghề đóng xuồng, ghe nhưng công việc của ông Bảy Tốt những năm gần đây khác xưa

Lấy chỉ, một trong những công đoạn làm nên chiếc xuồng Bà Đài mi ni

một chút. Trong một lần tình cờ đóng chiếc xuồng mi ni cho con gái tham dự một cuộc thi ở trường học đạt giải nhất, kể từ thời điểm đó, nhiều người bắt đầu thích thú và đặt hàng ông Tốt đóng xuồng mi ni ngày một nhiều hơn. Cũng giống như những phiên bản xuồng, ghe loại lớn, xuồng ghe hiện tại được ông Tốt đóng kích cỡ siêu nhỏ và tinh xảo nên khách hàng của nghệ nhân Bảy Tốt chủ yếu là khách

du lịch, các nhà hàng, khách sạn. Sản phẩm được sử dụng vào mục đích trưng bày, trang trí nội thất và làm quà lưu niệm.

Đang cặm cụi chuẩn bị cho lô hàng Tết Nguyên đán Canh Tý với đủ loại ghe xuồng, từ chiếc xuồng cui Bà Đài, xuồng cui Cần Thơ, xuồng ba lá, ghe bầu Phụng Hiệp - Cái Răng, rồi tặc rạch Rạch Sỏi... ông Bảy Tốt vui vẻ kể: "Mấy năm nay nhờ chuyển sang đóng xuồng ghe mi ni phục vụ cho du lịch nên kinh tế cũng "dễ thở", tôi cũng vui hơn. Bởi sản phẩm xuồng ghe của làng nghề không những không bị thất truyền mà còn vươn xa hơn, bạn bè quốc tế cũng biết đến. Vừa rồi, gia đình tôi có tiếp một đoàn khách du lịch quốc tịch Pháp đến tìm hiểu về quy trình đóng xuồng, ghe của làng nghề rạch Bà Đài. Họ tỏ ra thích thú khi biết những tác phẩm xuồng, ghe đều được làm hoàn toàn bằng thủ công. Được sống với nghề và đem nét đặc sắc của quê mình giới thiệu với du khách xa gần, đó là cả một niềm tự hào của tôi".

Hiện tại, để truyền lại nghề đóng xuồng, ghe gia truyền của gia đình mình, ông Tốt đã chỉ dạy tận tình cho nhiều thanh niên trai tráng trong làng. Hiện có nhiều thanh niên theo ông học nghề để phục vụ du lịch. Tuy nhiên, do số lượng sản phẩm làm ra vẫn còn giới hạn nên hiện nay hầu như xuồng ghe mi ni đóng tại làng nghề không đủ đáp ứng cho thị trường, đặc biệt là vào những dịp lễ, Tết.

Với ông Bảy Tốt, việc làm thế nào để đào tạo, truyền nghề cho thế hệ sau trong bối cảnh nghề truyền thống của cha ông có nguy cơ bị thất truyền luôn là điều trăn trở. Ông tâm sự: "Nghề nào cũng vậy, miễn yêu thích, đam mê nó thì mới có thể tạo ra những sản phẩm có hồn và chất lượng. Nghề đóng ghe, xuồng cũng vậy, mỗi một loại xuồng ghe là mang theo biết bao giá trị văn hóa trong đó, mình phải hiểu được văn hóa và con người nơi đó thì mới có thể làm ra những sản phẩm thành công. Hiện tại, tôi đang cố gắng đóng lại đủ bộ sưu tập 21 loại xuồng, ghe của miền Tây Nam bộ để lưu giữ lại cho con cháu hiểu rằng đây là những sản phẩm danh tiếng của làng nghề mình khi xưa đã từng làm qua".

Một góc của chiếc thuyền rồng đang trong công đoạn chỉnh sửa

Lời chào đầu năm

HỮU NHÂN

Chào nhau những sáng đầu năm
Chào nhau qua hết những thăm thăm buồn
Chào nhau quên hết giận hờn
Chào nhau dành tặng hết tròn ngọt ngào

Nhìn ta hết trước rồi sau
Hết một năm hết chút đau đầu phiền
Chấp tay khấn những thiêng liêng
Cho yêu thương ngập mọi miền bằng an
Chào nhau cho bớt lờ làng
Ai lặn đận ai trể tràng gặp nhau
Chân người dẫu chậm dẫu mau
Chân tình còn lại giữa bao mất còn.